

interessere os: Eksporten fra Danmark — centraliseret, monopoliseret, lagt i Sovjet-autoriteters Hænder. Jeg maa sige, at de arbejder virkelig i saa Henseende med stor Dygtighed og Maalbevidsthed. Man maa ikke tro, at de i den Forstand er Barbarer, ukyndige Mennesker; der er en virkelig Tanke bag dette: at tage hele Importen i sin Haand og samtidig, hvad man derovre har gjort, forbedre deres Pengevæsen paa en radikal Maade, saa at jeg næsten vilde kunne fristes til at sige, at Rusland i saa Henseende kunde staa som Mønster for Tyskland. De Mennesker ved meget godt, at naar de anvender gode, liberale nationaløkonomiske og kapitalistiske Metoder, kan det gaa fortræffeligt, og derfor er det ogsaa, de paa denne Maade søger at gaa ind paa, hvad man kalder for *Nep* o: den „nye økonomiske Politik“, som man har givet et særligt Navn, som rummer en ren *contradictio in adjecto*, nemlig „Statskapitalisme“. Navnet er lige meget. Alle, som kender russiske Forhold, ved, at dette er Udtryk for den ene Retning indenfor Bolschevikerredømmet — der er en anden, mere uforsonlig, som vel gaar ind paa, at der foreløbig skal bruges kapitalistiske Metoder, og at man skal se paa forstandig Maade at udnytte de russiske Hjæpekilder, men kun for derigennem at skaffe sig Penge til at føre den bolschevikiske Propaganda videre frem i Europa. Det for os heldigste Tilfælde er, at det er den maadeholdne Retning, der sejrer, og da er det saaledes, at disse Mænd med stor Maalbevidsthed samler hele Importen paa deres Hænder og søger selv at faa Handelsforbindelser med Udlandet til Fordel for den russiske Statskasse.

Derfor var den Opgave, som ved Traktatafslutningen virkelig laa for, den at *bryde dette Monopol*, komme *udenom* det eller ved Siden af det. Det var Opgaven for vore Udsendinge — blot at faa en god Traktat paa Papiret er ret ligegyldigt. Opgaven er at komme udenom. Det er da ogsaa den Maade, hvorpaa der arbejdes rundt omkring i Verden. I Frankrig har kapitalistiske Foretagender gennem private Overenskomster, støttede underhaanden af Regeringen — medens den officielt holder sig fuldstændig tilbage —, for fælles Regning sendt Repræsentanter til Rusland; man søger at udstille Produkter f. Eks. ved Messen i Charkov og søger især at faa udnyttet tidligere givne Koncessioner. Det sker ved at faa dannet saakaldte „*blandede Selskaber*“ med russisk

og fransk Kapital, der saa faar udleveret de Ejendomme, man har taget fra Fransk-mænd og nationaliseret, man kan dog i saa Fald genoptage Driften af den afbrudte Erhvervsvirksomhed. Paa selv samme Maade er det for Norges Vedkommende, ogsaa der har man dannet „blandede Selskaber“. F. Eks. har et russisk-norsk Trækompagni, det russisk-norske Selskab, der har beskæftiget sig med Eksport af Træ og Trævarer, sluttet sig sammen med den nordrussiske Statstrust for Trævareindustriens Vedkommende, „*Severoles*“, og med den dannet et blandet Selskab. Der synes overhovedet Fremtiden at ligge. Til disse blendede Selskaber overgives nemlig saa at sige et Stykke af Monopolrettigheden, og det kan Statsmonopolet gøre, fordi Monopolet samtidig bliver Partner i Forretningen, faar et bestemt Udbytte af den. Det vil ogsaa være den højtærede Udenrigsminister bekendt, at man ved hans Tiltræden ogsaa herhjemmefra var inde paa at løse Spørgsmaalet om Samkvem med Rusland paa en ganske lignende Basis ved Dannelsen af slikt et „blandet Selskab“ med russisk og dansk Kapital, hvor oven i Købet den danske Kapital var den største, og at et saadant Selskab i Kraft af de førte Forhandlinger havde Udsigt til at faa en Del af Monopolet, baade til Ind- og Udførsel: det kunde i Forvejen fastsættes, hvilke Varer der i en bestemt Periode kunde ind- og udføres, og danske Virksomheder kunde altsaa gennem dette blendede Selskab faa Adgang til Rusland for der at handle, af-sætte deres Produkter i Kraft af dette delvise Monopol.

I Stedet for at gaa denne naturlige Vej, som har vist sig heldig baade for Frankrigs, Norges og Hollands og, lad mig tilføje, i højeste Grad for Sveriges Vedkommende, der ogsaa kun har en privat Overenskomst, medens den svenske Rigsdag derimod har forkastet en tilsvarende Traktat — i Stedet for at gaa denne naturlige Vej, der desuden ingen politiske Konsekvenser vilde medføre, har Udenrigsministeren, uvist af hvilken Grund, *à tout prix* villet have en højtidelig Stats-Overenskomst med selve Sovjetregeringen. Havde han endda saa søgt *ved Siden af* denne at faa en Overenskomst, en Aftale om Dannelsen af saadanne Selskaber, havde det maaske endda haft nogen Betydning. Som Forholdene nu ligger, faar Traktaten ingen nævneværdig Betydning.

Derfor er da ogsaa den megen Tale om *Erhvervene* i Virkeligheden ikke af nogen stor Værdi. Jeg maa for øvrigt